

*Einstaklingsmiðað námsmat í
Ingunnarskóla og Norðlingaskóla*

Ingvar Sigurgeirsson
í samráði við starfsfólk
Ingunnar- og Norðlingaskóla

Áfangaskýrsla 2 um þróunarverkefnið

*Móðurskólar í uppbyggingu einstaklingsmiðaðs námsmats
í Ingunnar- og Norðlingaskóla
2006–2008*

Október 2008

Símenntun – Rannsóknir – Ráðgjöf

Kennaraháskóli Íslands

© Ingvar Sigurgeirsson og starfsfólk Ingunnarskóla og Norðlingaskóla

Öll réttindi áskilin

Áfangaskýrsla 2 um þróunarverkefnið: *Móðurskólar í uppbyggingu einstaklingsmiðaðs námsmats í Ingunnar- og Norðlingaskóla skólaárið 2006–2007*

SRR Símenntun – Rannsóknir – Ráðgjöf

ISBN 978-9979-793-91-5

Efnisyfirlit

Inngangur	4
Framkvæmd verkefnisins.....	8
Verkefnið í Ingunnarskóla	8
Verkefnið í Norðlingaskóla.....	11
Niðurstöður – horft fram.....	14
Tilvísanir.....	16

Inngangur

Í upphafi þessarar aldar mótaði Reykjavíkurborg stefnu um einstaklingsmiðað nám og samvinnunám í grunnskólum borgarinnar (Gerður G. Óskarsdóttir, 2003; Ingvar Sigurgeirsson, 2005, Anna Kristín Sigurðardóttir, 2007). Í Ingunnarskóla og Norðlingaskóla hefur frá upphafi verið mikill áhugi á þróunarstarfi í anda þessarar stefnu og starfsfólk skólanna leitað leiða til að koma betur til móts við þarfir nemenda og hæfileika. Báðir skólarnir hafa verið leiðandi á þessu sviði og starf þeirra vakið mikla athygli.

Í Ingunnarskóla hefur frá stofnun skólans (2001) verið unnið að þróun sveigjanlegra kennsluhátta. Kennarateymi bera ábyrgð á aldursblönduðum námshópum þar sem byggt er á einstaklingsmiðuðu námi, samvinnu, þemavinnu og skapandi starfi (Eygló Friðriksdóttir, Guðlaug Sturlaugsdóttir, Hrund Gautadóttir og Þorgerður Hlöðversdóttir, 2004). Unnið er í opnum kennslurýmum og áhersla lögð á ábyrgð nemenda á eigin námi, sjálfstæð vinnubrögð og að nýta tölvu- og upplýsingatækni. Nemendur gera sér vikuáætlanir í samvinnu við kennara sína og vinna að ýmsum samþættum verkefnum. Sérstakleg hefur verið leitast við að samþætta list- og verkgreinar við aðrar námsgreinar.

Ingunnarskóli hefur verið í forystu þeirra skóla sem innleitt hafa heildstætt agakerfi sem á ensku er kennt við *Positive Behavior Support* eða *PBS* (Sprague og Golly, 2008). Megináhersla kerfisins er að hvetja nemendur til að sýna jákvæða hegðun. Það er fyrst og fremst gert með því að umbuna þeim fyrir rétta og góða hegðun með hrósi eða öðrum aðferðum.

Í Norðlingaskóla, sem er að ljúka sínu þriðja starfsári, hefur starf skólans grundvallast á því viðhorfi að hverjum einstaklingi skuli búin námsskilyrði svo hann megi, á eigin forsendum, þroskast og dafna og útskrifast úr grunnskóla sem sjálfstæður, sterkur og ekki síst lífsglaður einstaklingur. Til að ná þessum markmiðum hefur verið byggt á einstaklingsmiðuðum starfsháttum og samvinnu hvers konar, teymisvinnu kennara og samkennslu árganga. Lögð er áhersla á að nemandinn taki aukna ábyrgð á eigin námi, m.a. með einstaklingsáætlunum (áformum) og námssamningum. Leitast er við að koma til móts við áhugasvið nemenda með því að gefa þeim tækifæri til að vinna að viðfangsefnum að eigin vali þar sem þeir afla sér upplýsinga upp á eigin spýtur. Þá

skipa list- og verkgreinar mjög stóran sess og er þó nokkur hluti af vinnutíma nemenda unnin í svokölluðum *Smiðjum* (sjá nánar um þær á heimasíðu verkefnisins¹). Þar er unnið með hvers konar listir og verknám (m.a. leiklist og tónlist) sem samþætt er hinum ýmsu greinum grunnskólans, s.s. náttúru- og umhverfismennt og samfélagsfræði. Í smiðjunum er oft meiri aldursblöndun en í almennu starfi skólans.

Í Norðlingaskóla hefur áhersla verið lögð á tengsl við nánasta umhverfi skólans og þá náttúru sem hann er í nágrenni við. Í þessu sambandi hefur verið komið upp útikennslustofu, sem fundinn var staður í *Björnslandi* (skógarreit í næsta nágrenni skólans). Þar getur kennsla allra námsgreina farið fram undir berum himni. Þá hafa starfsmenn skólans lagt kapp á að vinna sem best með foreldrum. Einnig hefur mikil samvinna verið um útikennsluna við leikskólann í hverfinu.

Í báðum skólunum hefur frá upphafi verið mikil umræða um það hvernig best sé að haga námsmati þannig að það samrýmdist sem best þeim áherslum sem unnið er eftir þegar stefnt er að aukinni einstaklingsmiðun. Stjórnendur og starfsfólk skólanna sammæltust um að sækja saman um styrk til Þróunarsjóðs grunnskóla Reykjavíkur til að þróa leiðir til námsmats í einstaklingsmiðuðu námi, móta námsmatsstefnu og festa í sessi námsmatskerfi í skólunum sem einnig gæti orðið öðrum til eftirbreytni. Góður styrkur fékkst úr sjóðnum til verkefnisins.

Gerður var samstarfssamningur við Ingvar Sigurgeirsson prófessor við Kennaraháskóla Íslands um að vera skólunum til ráðuneytis um undirbúning og framkvæmd verkefnisins og hefur hann verið ráðgefandi í báðum skólunum. Einnig kom Þóra Björk Jónsdóttir kennsluráðgjafi á Skólaskrifstofu Skagfirðinga að undirbúningi verkefnisins og tók þátt í fundum og námskeiði þar sem verkefninu var fylgt úr hlaði haustið 2006. Í báðum skólunum voru skipuð þróunarteymi til að fylgjast með framvindu verkefnisins.

Sett var upp sérstök heimasíða fyrir verkefnið (sjá á þessari slóð: <http://starfsfolk.khi.is/ingvar/namsmat/throun/index.htm>).

Þróunarverkefnið er hugsað til þriggja ára og er þessi skýrsla áfangaskýrsla um helstu námsmatsverkefni í skólunum tveimur fyrstu tvö ár verkefnisins. Í skýrslunni er gerð grein fyrir helstu þáttum starfsins, en vísað er til ofangreindrar heimasíðu um

¹ <http://starfsfolk.khi.is/ingvar/namsmat/throun/index.htm>

einstakar útfærslur. Á heimasíðunni er m.a. að finna flest þau námsmatstæki sem þróuð hafa verið í tengslum við verkefnið (gátlista, matskvarða, eyðublöð, kannanir og viðhorfakannanir).

Verkefninu voru sett eftirfarandi markmið:

- Kynna og ræða hugmyndir og dæmi um áhugaverðar leiðir þar sem námsmat tekur mið af einstaklingsmiðuðum kennsluháttum.
- Gefa kennurum tækifæri til að þróa námsmatsaðferðir sínar með skipulegum hætti og miðla reynslu sinni til annarra (milli skólanna, samstarfsfólks, starfsmanna í öðrum skólum, foreldra).
- Skapa vettvang fyrir kennara skólanna til að dýpka þekkingu sína á fjölbreyttum og áhugaverðum námsmatsaðferðum, einkum þeim sem henta í einstaklingsmiðuðu námi.
- Efla þekkingu starfsmanna á innlendum og erlendum heimildum um námsmatsaðferðir.
- Vinna að námsmatsstefnu skólanna.

Mikil gerjun hefur verið í námsmatsmálum víða um heim á undanförunum misserum. Meðal þeirra aðferða og áherslna sem hafa verið að ryðja sér til rúms eru leiðsagnarmat (e. formative assessment, sjá t.d. Black og Wiliam, 1998), sem byggist á mikilli áherslu á samræðu við nemandann um framvindu námsins (matssamtöl), sjálfsmat og jafningjamat. Einnig má nefna frammistöðumat (e. performance assessment, sjá t.d. Ingvar Sigurgeirsson, 1999) sem eins og nafnið bendir til byggist á því að meta nemendur þegar þeir eru að kljást við krefjandi viðfangsefni, og rauntengt námsmat (e. authentic assessment, sjá t.d. Armstrong, 2001) þar sem námsmat snýst um að meta viðfangsefni sem hafa raunverulegt gildi og matið er eftir því sem unnt er fellt að öðrum viðfangsefnum í náminu. Enn má nefna mat þar sem byggt er á náms- eða ferilmöppum (e. portfolio eða processfolio, sjá t.d. Ingvar Sigurgeirsson, 1999) þar sem nemendur halda skipulega til haga sýnishornum af úrlausnum sínum og safnið síðan notað með fjölbreyttum hætti í tengslum við námsmat og foreldrasamstarf.

Þessari hugmyndafræði tengist einnig áhersla á að námsmat sé jafnt og þétt allan námstímann, ekki bara í lok hans eins og algengt er og að það fléttist inn í námið með eðlilegum hætti. Námsmatsverkefnin sjálf eiga að hafa kennslufræðilegt gildi og matið á

að ná jafnt til aðferða og afurða. Þá er oft lögð áhersla á að byggja matið á margvíslegum gögnum og sjónarhornum. Í því felst m.a. að fá, eftir því sem unnt er, marga aðila til að meta (kennari, samkennarar, nemendur (sjálfsmat, jafningjamat) og foreldrar).

Starfsfólk Ingunnar- og Norðlingaskóla ákvað að leggja megináherslu á að þróa námsmatsaðferðir í þeim dúr sem hér hefur verið lýst að ofan. Í umsókn þeirra sagði m.a.:

Markmið með verkefninu er að skipuleggja og þróa leiðir til námsmats í einstaklingsmiðuðu námi. Námsmat þar sem byggt yrði upp heildrænt námsmatsferli sem innifæli fjölbreyttar leiðir s.s. notkun marklista, ferilmöppumats, frammistöðumats, matssamtöl o.fl. (sjá meðfylgjandi lýsingu).

Þessum aðferðum var í umsókn lýst svo:

Marklistar (rubrics): Nemendur skólanna beggja vinna samkvæmt einstaklingsáætlunum í a.m.k. íslensku og stærðfræði. Námsmarkmiðin og námsefnið er þrepaskipt og áhersla er á símat. Kennarar skólanna hafa hug á að vinna marklista þannig að með námsmatinu kæmi fram hvaða getu og færni viðkomandi nemandi hefur tileinkað sér. Markmiðið væri að gera námsmatið greinandi fyrir nemendur, foreldra og kennara.

Ferilsmöppur (portfolios): Áhugi er fyrir því að útbúa ferilsmöppur á hlutlægu og/eða rafrænu formi fyrir hvern nemanda sem lýsandi væri fyrir grunnskólagöngu hans. Hægt væri að sjá valin verk nemandans, kynningar, skjöl, myndir af verkefnum o.s.frv. sem nemandinn gæti t.d. lagt fram þegar hann sækir um framhaldsskóla. Nemendur myndu safna verkefnum frá 1. – 10. bekk í mismunandi möppur, s.s. greinamöppur, þemamöppur og sýnimöppu (sem væri úrval). Sérstök áhersla yrði á að nemendur finndu sitt áhugasvið sem þeir fengju síðan að vinna markvisst með og tengja t.d. vinnustaðaheimsóknum í eldri bekkjum.

Matssamtöl: Mikilvægt er að ná samræðunni inn í námsmatið. Hugmyndin er að byggja upp matssamtöl sem nemandinn og foreldrar hans myndu undirbúa annars vegar og kennarinn hins vegar. Margir hafa notað slík matssamtöl með góðum árangri og má þar nefna ... Svía. Þessi samtöl taka þá mið af þeim markmiðum sem nemandinn hefur sett sér og oft koma fram nýjar víddir við þessar aðstæður sem með skriflegu mati eða marklistamati koma ekki fram. Þá er matssamtalið vettvangur sem tengir þessa þrjá aðila og er oft einnig vettvangur til að setja fram væntingar fyrir næstu áfanga.

Frammistöðumat (performance assessment): Mikilvægt er að leggja mat á framvindu vinnu nemenda og meta hana til jafns á við hefðbundin próf. Nauðsynlegt er að skilgreina hvaða frammistöðumarkmið miðað er við að nemendur nái og hvað liggur að baki hverju markmiði fyrir sig. Lögð yrði áhersla á að allir kennarar skólans hefðu „sama skilning“ á markmiðunum. Náttúrufræði, samfélagsfræði, lífsleikni, kristinfræði og list- og verkgreinar eru kenndar í þemum/smiðjum. Frammistöðumat hentar því mjög vel þegar meta á slíka vinnu.

Fullyrða má að þær aðferðir sem ákveðið var að leggja megináherslu á séu í góðu samræmi við ákvæði *Aðalnámskrár grunnskóla* (2006) en þar er m.a. lögð áhersla mikilvægi þess að námsmat sé fjölbreytt og hvetjandi og að það sé „einn af föstum þáttum skólustarfs, órjúfanlegt frá námi og kennslu“. Þar segir einnig að þess sé „enginn kostur að meta námsgengi og framfarir eingöngu með prófum og öðrum formlegum aðferðum...

meta verður alla þætti námsins, framfarir, þekkingu, skilning og leikni og láta þá vega í samræmi við áherslur í náminu ...” Samkvæmt námskrá þarf námsmatið ... „að fara fram jafnt og þétt á námstímanum” og kennarar „þurfa að hjálpa nemendum til raunhæfs sjálfsmats, gera þeim grein fyrir markmiðum náms og hvernig miðar í átt að þeim.

Framkvæmd verkefnisins

Hér verður gerð stutt grein fyrir helstu verkefnum sem fengist hefur verið við í skólunum tveimur fyrstu tvö ár verkefnisins.

Verkefnið í Ingunnarskóla

Í Ingunnarskóla hefur einkum verið unnið að þessum verkefnum:

Skólaárið 2006–2007:

- **Áhersla á umsagnir í 1.–2. bekk:** Áhersla var lögð á að gefa leiðbeinandi umsagnir í stað einkunna eingöngu.
- **Fjölbreytt námsmat í íslensku í 3.–4. bekk:** Málfræði var sérstaklega tekin fyrir og voru sett niður markmið, verkefni og námsmat sem var annað hvort skrifleg eða munnleg könnun.
- **Þyngdarskipt próf og leiðsagnarmat í 5.–6. bekk:** Fjölbreytt námsmatsverkefni þar sem kennarar sömdu m.a. mismunandi útgáfur af prófum eftir getu nemenda og gáfu leiðbeinandi umsagnir.
- **Fjölbreytt námsmat á unglingastigi:**
 - Í **íslensku** voru gerðar voru tilraunir með þrepaskipt námsefni, sjálfsmat, mat á hópvinna o.fl..
 - Grunnur var lagður að heildstæðu námsmati 5. - 10. bekkjar í **ensku**. Áhersla var lögð á fjölbreytt námsmat þar sem allir færniþættir voru metnir. Leitast hefur verið við að minnka vægi hefðbundinna prófa og auka vægi annarskonar námsmats (t.d. munnlegar kynningar fyrir hóp, munnlegar einstaklingskannanir, ritunarmöppur, kjörbókarskýrslur og samvinnuverkefni, jafningjamat). Nemendur 5. bekkjar stigu fyrstu skrefin við notkun Evrópsku tungumálamöppunnar. Þá var sú nýbreytni tekin upp að gefa tvær einkunnir, annars vegar markmiðaeinkunn (staða

nemanda út frá markmiðum skólanámskrár eða einstaklingsnámskrár) og hins vegar vinnueinkunn (frammistaða í tímum, framfarir o.fl).

- Í **dönsku** var námsmat byggt á munnlegum og skriflegum prófum, könnunum, vinnubók, ritunarverkefnum og frammistöðumat þar sem metin var virkni, vinnubrögð, samstarfshæfni, umgengni, ástundun og frágangur. Einnig voru gerðar tilraunir með sjálfsmat og námsmöppur.
- Í **stærðfræði** var unnið að því að byggja upp fjölbreytt námsmat, m.a. að minnka vægi hefðbundinna prófa. Námsmatið var byggt á nokkrum könnunum, svokölluðum skilaverkefnum, hópverkefnum, leiðarabók og vinnueinkunn.
- Í **Náttúrufræði** var námsmat byggt á verköppu, frammistöðumati, hópverkefnum, skyndiprófum og lokaprófi.
- Á unglingastiginu var einnig gerð tilraun með **regluleg nemendasamtöl** Umsjónarkennarar hittu nemandur reglulega til að ræða um nám, líðan og samskipti.
- **Frammistöðumat í list- og verkgreinum:** Unnið hefur verið að frekari þróun á frammistöðumati og umsögnum. Gerðar voru breytingar á matsviðmiðum í tónmennt og heimilisfræði sem þóttu falla betur að þeim greinum. Einnig var frammistöðumatið einfaldað fyrir yngstu bekkina.
- **Námsmat í íþróttum:** Búnir voru til marklistar / sóknarkvarðar (e. scoring rubrics) sem notaðir voru til að útskýra einkunnir nemenda.

Skólaárið 2007–2008:

- **Skipulagsbækur** (Skjatti og Skjóða): Þessar bækur voru þróaðar í samvinnu við Víkurskóla og er Skjatti bók fyrir nemendur í 2.–7. bekk en Skjóða ætluð nemendum í 8.–10. bekk. Í skipulagsbækurnar skrá nemendur markmið sín og áætlanir og meta árangurinn. Bækurnar eru einnig samskiptatæki milli heimilis og skóla. Kennarar voru mjög ánægðir með bækurnar svo og foreldrar sem margir spurðu að því á vordögum hvort ekki yrði stuðst við þessar sömu bækur að ári. Bækurnar nýttust mjög vel sem samskiptatæki milli heimilis og skóla og til að halda utan um verkefni og áætlanir nemenda. Verið er að endurskoða bækurnar og er stefnt að því að þróa

þær enn frekar svo þær nýtist nemendum, kennurum og foreldrum í öðrum skólum.

- **Námsmöppur; safnmöppur og úrvalsmöppur:** Flestir kennarar skólans nýttu sér námsmöppur með einhverjum hætti. Góð reynsla fékkst m.a. í 2.–3. bekk og 6.–7. bekk, svo dæmi sé tekið. Í 2.–3. bekk voru þær m.a. notaðar í tengslum við þemu, stærðfræði, íslensku og listgreinar og sýndu bæði nemendur og foreldrar aðferðinni mikinn áhuga. Í 6.–7. bekk var ákveðið að þróa þessa aðferð fyrst og fremst í tengslum við íslensku og stærðfræði. Í flestum tilvikum voru möppurnar notaðar í tengslum við foreldrasamtöl, þannig að nemendur sýndu foreldrum sínum úrval verkefna sinnu, Mikill áhugi er á að þróa þessa aðferð áfram og er stefnt að því að möppurnar verði a.m.k. að hluta til rafrænar.
- **Nemendasamtöl:** Kennarar á unglíngastigi (8.–10. bekk) höfðu eina kennslustund á viku til að sinna nemendaviðtölum. Hugmyndin var sú að kennarar myndu hitta hvern nemanda einu sinni á önn og ræða við hann einslega um námið, líðan o.fl. Framkvæmdin var með ýmsum hætti allt eftir áhuga kennara. Einn kennari hitti nemendur með þeim hætti sem lagt var upp með og hitti nemendur munoftar. Þau viðtöl skiluðu árangri þar sem margir nemendur tóku miklum framförum. Annar kennari prófaði að taka nokkra nemendur saman í viðtöl (tvo til fjóra nemendur) og var mjög ánægður með það fyrirkomulag. Áhugi var fyrir því að þróa þessi nemendaviðtöl frekar og óskaði einn kennari t.d. eftir því að hafa svigrúm til þess að hitta sína umsjónarnemendur vikulega í einstaklingsviðtölum. Ljóst er að taka þarf meiri tíma í að útfæra þetta verkefni.
- **Óhefðbundin próf:** Sem dæmi má nefna að í 6.–7. bekk voru gerðar tilraunir með *samvinnupróf* og gengu þau sérstaklega vel. Einnig voru próf þar sem nemendur fengu að undirbúa sig með því að gera vinnubók heima og máttu síðan koma með hana í prófið. Þá prófuðu kennarar að vera með svokallað *9 próf* sem var þannig að enginn mátti skila prófinu fyrr en allir höfðu fengið 9. Á unglíngastiginu notuðu nokkrir kennarar svokölluð *svindl-* eða *glósupróf*, þar sem nemendur máttu taka með sér ákveðnar upplýsingar í prófin. Einnig voru *heimapróf*,

samvinnupróf og svokölluð *örpróf* úr takmörkuðu efni og gáfu allar þessar útfærslur góða raun. *Munnleg próf* voru einnig notuð í mörgum námsgreinum.

- **Frammistöðumat í list- og verkgreinum:** List- og verkgreinakennarar héldu áfram að þreifa sig áfram með *frammistöðumat* þar sem vitnisburður (kennaramat og sjálfsmat) er gefinn í lok hvernar lotu. Nokkrir kennarar bjuggu til svokallaðar *færniskannanir* sem ætlað er að nota til að leggja heildarmat á stöðu nemenda í greininni.
- **Prepaskipt próf:** Prepaskipt próf byggjast á því að nemendur fá misþung verkefni til úrlausnar. Nokkrir kennarahópar reyndu ólíkar útfærslur af þessari tilhögun með ágætum árangri.
- **Hjálpargögn:** Nokkrir hópar kennara þróuðu markmiðablöð, gátlista og eyðublöð (t.d. fyrir sjálfsmat, jafningjamat og mat kennara á frammistöðu nemenda).

Í Ingunnarskóla hefur m.a. verið efnt til eftirfarandi fræðslu um námsmat fyrir starfsfólk, auk inngangsnámskeiðsins í ágúst 2006:

- Auður Stefánsdóttir skólastjóri Laugalækjarskóla heimsótti skólann 17. apríl 2007 og fjallaði um þróun námsmats í sínum skóla en þar hefur í fimm ár verið fengist við að þróa námsmöppur og annað einstaklingsmiðað nám.
- Þann 6. júní 2007 fjölluðu Björk Sigurðardóttir og Ólöf Ása Benediktsdóttir um þróunarverkefni í Hrafnagilsskóla í Eyjafjarðarsveit en þar hefur verið unnið að endurbótum á námsmati með mjög svipuðum hætti og í Ingunnar- og Norðlingaskóla.
- Á námskeiðsdögum 9. og 10. ágúst kynntu kennarar dæmi um þróunarverkefni og Sigrún Cortes, kennari í Salaskóla, fjallaði um samvinnupróf og prófavikur, auk þess sem rætt var um námsmatsaðferðir í hópum.
- Auður Ögmundsdóttir hélt erindi um námsmöppur á starfsdegi 9. apríl 2008 með áherslu á notkun þeirra í foreldrasamstarfi.

Þá var Svanhildur Sverrisdóttir kennsluráðgjafi íslenskukennurum á unglíngastigi sérstaklega innan handar um skipulag kennslu og námsmat.

Verkefnið í Norðlingaskóla

Í Norðlingaskóla hefur einkum verið unnið að þessum verkefnum:

Skólaárið 2006–2007:

- **Matssamtöl** (student assessment interview). Undirbúin voru matsamtölin við nemendur; að hausti, í janúar og að vori. Tilgangur þeirra og markmið er að meta m.a. líðan, námslega stöðu nemandans, áhugamál og sterkar hliðar, sem og að setja fram markmið og væntingar. Búin voru til sérstök eyðublöð til að nota við undirbúning samtalanna (sjá á heimasíðu verkefnisins)
- **Námsjóður** (student portfolio). Mótaðar voru tillögur um úrval verkefna sem nemendur setja í námsjóðinn og safna skipulega alla grunnskólagönguna. Á hverju ári heldur nemandinn til haga völdum verkefnum. Hugmyndin er sú að þegar nemandinn brautskráist eigi hann safn verkefna frá öllum námsárum sínum í skólanum. Í upphafi var stefnt að því að námsjóðurinn yrði í meginatriðum rafrænn. Nemandi velur í sjóðinn í samráði við kennara og rökstyður val sitt og einnig sjóðurinn notaður í tengslum við matssamtölin.
- **Námsmat í samfélags- og náttúrfræði**. Starfshópar lögðu drög að þema- verkefnum þar sem byggt er á samþættingu námsgreina. Nemendur vinna í hópum að heildstæðum viðfangsefnum (projects) sem tengd eru ákveðnum þemum. Á heimasíðu verkefnisins er gerð nánari grein fyrir þessum útfærslum og gefin dæmi, bæði af yngsta stigi og unglíngastigi.
- **Námsmat í smiðjum**. Grunnur var lagður að námsmati í svokölluðum smiðjum, sem eru nokkurs konar verkstæði þar sem nemendur vinna með fjölbreyttum hætti að ýmsum samþættem verkefnum. Sem dæmi um smiðjur má nefna smiðjurnar Hljóðsögugerð, Fuglahús, Skuggaleikhús, Leikjasmiðju, Álfasmiðju, Tröllasmiðju, Safnasmiðju og Fjölgreindir. Hver smiðja stendur í fimm til sex vikur og eru þær aldursblandaðar. Megináhersla er lögð á skapandi vinnu þar sem list- og verkgreinar eru samþætтар við aðrar námsgreinar. Unnið var matsblað sem notað var við mat á frammistöðu nemenda í smiðjunum (sjá á heimasíðu þróunarverkefnisins). Norðlingaskóli hlaut hvatningarverðlaun Menntaráðs Reykjavíkur vorið 2008 fyrir verkefnið Smiðjur í skólasterfi, og raunar einnig fyrir verkefnið Áhugasvið.

Verkefni 2007–2008:

- **Matssamtöl** (student assessment interview). Matssamtölum var hrint í framkvæmd samkvæmt þeim áætlunum sem gerðar höfðu verið árið áður. Eyðublöðin, sem notuð eru í tengslum við viðtölin, voru endurskoðuð (sjá á heimasíðu þróunarverkefnisins). Tekinn var saman bæklingur fyrir foreldra um tilgang og framkvæmd samtanna (sjá einnig á heimasíðu þróunarverkefnisins). Samdóma álit nemenda, foreldra og kennara er að samtölin hafi tekist vel og gert er ráð fyrir því að þau verði fastur liður í starfi skólans. Ráðgjafi þróunarverkefnisins fékk leyfi til að fylgjast með tveimur nemendasamtölum á unglingsstigi og undirbúningi þeirra og getur staðfest að um mjög athyglisverða aðferð er að ræða.
- **Námsjóður** (student portfolio). Unnið var að þróun námsjóðsins og er útfærsla vel á veg komin í skólanum, einkum í yngstu aldurshópunum. Áætlanir um að námsjóðurinn yrði að öllu leyti rafrænn hafa ekki gengið eftir að öllu leyti, en átak verður gert til að fylgja því betur eftir á því skólaári sem nú er að hefjast.
- **Námsmat í samfélags- og náttúrfræði**. Hægar hefur miðað við að þróa þessi þemaverkefni en vænst var. Undantekning eru þemaverkefni sem kennarar í 5.–7. bekk mótuðu, m.a. um Evrópu, þar sem áhersla var lögð á að leggja skólabækur sem mest til hliðar en leggja þess í stað áherslu á skapandi verkefni (tónlist, leikræna tjáningu o.fl.), leitarnám, samvinnunám, heimildavinnu og upplýsingatækni. Nánari upplýsingar um þetta verkefni er að finna á heimasíðu þróunarverkefnisins.
- **Námsmat í smiðjum**: Á árinu var ákveðið að gera smiðjurnar að sérstöku þróunarverkefni og var sótt um styrk til Þróunarsjóðs Menntasviðs og fékkst góður styrkur til að þróa þessar hugmyndir áfram. Starfshópar unnu að mótun viðfangsefna fyrir smiðjurnar og náði sú útfærsla m.a. til námsmats. Að lokinni hverri smiðju taka kennarar saman skýrslu um hvernig til hefur tekist og leggja í hugmyndabanka skólans svo unnt sé að þróa þær áfram. Stefnt er að því að hugmyndir að ólíkum smiðjum verði birtar á heimasíðu skólans, sem þær geti nýst fleirum.

- **Námsmat í útikennslu:** Skólinn hefur verið að þróa útikennslu í öllum aldursþópum og námsgreinum og hefur útikennslan einnig tengst smiðjunum. Kennarar hafa einnig verið að móta hugmyndir um námsmat í tengslum við útikennsluna og margt verið prófað í þeim efnum. Sem dæmi má nefna að Námsmat í ensku hjá unglingsdeild var byggt á lesskilningsprófi sem haldið var í útikennslustofu skólans í Björnslundi. Þótti þetta gefa afar góða raun. Nánari lýsingu á þessu prófi er að finna á heimasíðu þróunarverkefnisins.
- **Einstaklingsmiðuð próf:** Gerðar voru tilraunir með einstaklingsmiðuð próf í svokölluðum prófavikum. Prófin sem eru einstaklingsmiðuð standa í nokkra daga og nemendur skipuleggja sjálfir hvaða próf þeir taka á hverjum degi. Viðmiðið er að taka eitt próf á dag. Á heildina litið hafa nemendur verið ánægðir með þetta fyrirkomulag og hafa nemendur með mikinn prófkvíða verið sérstaklega ánægðir. Nánari lýsing á þessari tilhögun er á heimasíðu verkefnisins.

Niðurstöður – horft fram

Þegar litið er til þeirra verkefna sem gerð er grein fyrir hér á undan má sjá að þróunarverkefninu hefur miðað ágætlega.

Nokkrar hindranir hafa verið í veginum. Í báðum skólum eru mörg verkefni í gangi og miklar annir. Ljóst er að hópum hefur miðað misvel. Sumir eru komnir vel á veg, aðrir skemmra. Þá má segja að samráð milli starfsfólks skólanna hafi verið minna en upphaflega var gert ráð fyrir.

Hvað sem þessu líður fer ekki á milli mála að vel hefur miðað þegar á heildina er litið og hliðsjón höfð af meginmarkmiðum verkefnisins. Stefnt var að því að kynna og ræða hugmyndir og dæmi um áhugaverðar leiðir þar sem námsmat tekur mið af einstaklingsmiðuðum kennsluháttum. Ekki verður betur séð en að þessu markmiði hafi verið náð. Þá hefur kennurum verið gefið tækifæri til að dýpka þekkingu sína á ólíkum námsmatsaðferðum og þróa ákveðnar aðferðir með skipulegum hætti og miðla reynslu sinni til annarra. Á heimasíðu verkefnisins geta kennarar úr öðrum skólum nálgast þau gögn sem unnin hafa verið í Ingunnarskóla og Norðlingaskóla og nýtt sér þau að vild. Vitað er að margir hafa fært sér þetta í nyt.

Í báðum skólunum hafa farið fram miklar umræður um stefnumörkun í námsmati, en eitt meginmarkmið verkefnisins var að þoka slíkri stefnumörkun áfram.

Í Ingunnarskóla hefur verið ákveðið að fella þróunarverkefnið á næsta ári að hluta inn í starfendarannsóknalíkan (Hafþór Guðjónsson, 2008). Í ágúst 2008 var efnt til fræðsludagskrár þar sem sérfræðingar um starfendarannsóknir fjölluðu um þetta efni og í framhaldi af því var þeim kennurum sem áhuga höfðu boðið að taka þátt í starfendarannsóknaverkefni þar sem þróun námsmats verður í brennidepli, ásamt fleiri viðfangsefnum. Unnið verður í hópum og munu hóparnir hittast mánaðarlega þar sem kennarar munu bera saman bækur sínar.

Sérstök áhersla verður lögð á að kynna foreldrum betur þær námsmatsaðferðir sem áhersla er lögð á í skólanum, m.a. á heimasíðu skólans. Þá verður áfram unnið að því að festa safn- og úrvalsmöppur í sessi, sem og nemenda- og foreldraviðtöl. Reynt verður að samræma útfærslu í 1.–7. bekk annars vegar og 8.–10. bekk hins vegar. Í 8.–10. bekk munu kennarar hafa eina kennslustund á viku sem þeir nýta til nemendasamtala.

Í Norðlingaskóla er gert ráð fyrir að halda áfram að þróa matssamtölin með hliðsjón af þeirri góðu reynslu sem fengist hefur. Sérstök áhersla verður lögð að kanna skipulega viðhorf nemenda, foreldra og starfsfólks til þessarar tilhögunar.

Áfram verður unnið að því móta námsmöppurnar sem eins og fram hefur komið eru í Norðlingaskóla kenndar við *námsjóð*. Til þessa hafa námsmöppurnar nýst best í kennslu yngri aldurshópanna en í vetur verður sérstakt kapp á að þróa þessa hugmynd í námi og kennslu í efstu bekkjunum. Ráðgert að halda á þessu skólaári upplýsingatækninámskeið fyrir kennara sem skipulagt verður með hliðsjón af námsjóðnum. Þá verður unnið að því að þróa námsmat í tengslum við þemaverkefni og smiðjur.

Enn skal áréttað að unnt er að fylgjast með framvindu þessa verkefnis á heimasíðu þess: <http://starfsfolk.khi.is/ingvar/namsmat/throun/index.htm>

Tilvísanir

Aðalnámskrá grunnskóla: *Almennur hluti*. (2006). Reykjavík: Menntamálaráðuneytið.

Anna Kristín Sigurðardóttir (2007). Þróun einstaklingsmiðaðs náms í grunnskólum Reykjavíkur. *Netla – Veftímarit um uppeldi og mennun*. Grein birt 15. desember á þessari slóð: <http://netla.khi.is/greinar/2007/012/index.htm>.

Armstrong, T, í þýðingu Erlu Kristjánsdóttur (2001). *Fjölgreindir í skólastofunni*. Reykjavík: JPV útgáfa.

Black, P. og Wiliam, D. (1998). Inside the Black Box: Raising Standards Through Classroom Assessment. *Phi Delta Kappa International*. Sótt á Netið 18. febrúar 2007 á <http://www.pdkintl.org/kappan/kbla9810.htm>.

Eygló Friðriksdóttir, Guðlaug Sturlaugsdóttir, Hrund Gautadóttir og Þorgerður Hlökkversdóttir (2004). Nýr skóli á nýrri öld Þróun náms- og kennsluhátta við Ingunnarskóla. *Netla: Veftímarit um uppeldi og menntun*. Grein birt 28. júní. Sótt á Netið 23. júní 2007 á <http://netla.khi.is/greinar/2004/005/index.htm>.

Gerður G. Óskarsdóttir (2003). *Skólastarf á nýrri öld*. Reykjavík: Fræðslumiðstöð Reykjavíkur.

Hafþór Guðjónsson (2008). Starfendarannsóknir í Menntaskólanum við Sund. *Netla – Veftímarit um uppeldi og mennun*. Grein birt 4. apríl á þessari slóð: <http://netla.khi.is/greinar/2008/002/index.htm>.

Ingvar Sigurgeirsson (1999). Námsmat byggt á traustum heimildum ... Í *Steinum í vörðu*, til heiðurs Þuríði J. Kristjánsdóttur sjötugri. (Ritstjórar Helgi Skúli Kjartansson o.fl.). Reykjavík: Rannsóknarstofnun Kennaraháskóla Íslands. Bls.147–169.

Ingvar Sigurgeirsson (2005). Um einstaklingsmiðað nám, opinn skóla og enn fleiri hugtök ... *Uppeldi og menntun*, 14(2), 9–32.

Laugalækjarskóli (2007) *Einstaklingsmiðað nám*. Sótt á Netið 23. júní 2007 á <http://www.laugalækjarskoli.is/einstaklings/index.htm>.

Sprague, J. og Golly, A. (2008). *Til fyrirmyndar: Heildstæður stuðningur við jákvæða hegðun*. Reynir Harðarson (þýðandi). Reykjavík: Skrudda.